

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ సప్తదశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తదశః సర్గః ॥

విభీషణస్య శ్రీరామస్యాశ్రయే గమనం శ్రీరామేణ మంత్రిభిః సహ
తదర్థమాశ్రయదానే విచారణం చ

ఇత్యుక్త్వా పరుషం వాక్యం రావణం రావణానుజః |
ఆజగామ ముహూర్తేన యత్ర రామః సలక్ష్మణః || 6.17.1 ||

తం మేరుశిఖరాకారం దీప్తామివ శతప్రదాం |
గగనస్థం మహీస్థాస్తే దదృశుర్వానరాధిపాః || 6.17.2 ||

తే చాప్యనుచరాస్తస్య చత్వారో భీమవిక్రమాః |
తేఽపి వర్మాయుధోపేతా భూషణోత్తమభూషితాః || 6.17.3 ||

స చ మేఘాచలప్రఖ్యో వజ్రాయుధసమప్రభః |
వరాయుధధరో వీరో దివ్యాభరణభూషితః || 6.17.4 ||

తమాత్మపంచమం దృష్ట్వా సుగ్రీవో వానరాధిపః |
వానరైః సహ దుర్ధర్షశ్చింతయామాస బుద్ధిమాన్ || 6.17.5 ||

చింతయిత్వా ముహూర్తం తు వానరాంస్తానువాచ హ |
హనుమత్ప్రముఖాన్ సర్వానిదం వచనముత్తమం || 6.17.6 ||

ఏష సర్వాయుధోపేతశ్చతుర్భుజః సహ రాక్షసైః |
రాక్షసోభ్యేతి పశ్యద్వమస్మాన్ హంతుం న సంశయః || 6.17.7 ||

సుగ్రీవస్య వచః శ్రుత్వా సర్వే తే వానరోత్తమాః |
సాలానుద్యమ్య శైలాంశ్చ ఇదం వచనమబ్రువన్ || 6.17.8 ||

శీఘ్రం వ్యాదిశ నో రాజన్ వధాయైషాం దురాత్మనాం |
నిపతంతి హతా యావద్ ధరణ్యామల్పచేతనాః || 6.17.9 ||

తేషాం సంభాషమాణానామన్యోన్యం స విభీషణః |
ఉత్తరం తీరమాసాద్య ఖస్థ ఏవ వ్యతిష్ఠత || 6.17.10 ||

స ఉవాచ మహాప్రాజ్ఞః స్వరేణ మహతా మహాన్ |
సుగ్రీవం తాంశ్చ సంప్రేక్ష్య ఖస్థ ఏవ విభీషణః || 6.17.11 ||

రావణో నామ దుర్వృత్తో రాక్షసో రాక్షసేశ్వరః |
తస్యాహమనుజో భ్రాతా విభీషణ ఇతి శ్రుతః || 6.17.12 ||

తేన సీతా జనస్థానాద్ధృతా హత్వా జటాయుషం |
రుద్ధా చ వివశా దీనా రాక్షసీభిః సురక్షితా || 6.17.13 ||

తమహం హేతుభిర్వాక్యైర్వివిధైశ్చ న్యదర్శయం |
సాధు నిర్యాత్యతాం సీతా రామాయేతి పునః పునః || 6.17.14 ||

స చ న ప్రతిజగ్రాహ రావణః కాలచోదితః |
ఉచ్యమానం హితం వాక్యం విపరీత ఇవౌషధం || 6.17.15 ||

సోఽహం పరుషితస్తేన దాసవచ్ఛావమానితః |
త్యక్త్వా పుత్రాంశ్చ దారాంశ్చ రాఘవం శరణం గతః || 6.17.16 ||

నివేదయత మాం క్షిప్రం రాఘవాయ మహాత్మనే |
సర్వలోకశరణ్యాయ విభీషణముపస్థితం || 6.17.17 ||

ఏతత్తు వచనం శ్రుత్వా సుగ్రీవో లఘువిక్రమః |
లక్ష్మణస్యాగ్రతో రామం సంరబ్ధమిదమబ్రవీత్ || 6.17.18 ||

ప్రవిష్టః శత్రుసైన్యం హి ప్రాప్తః శత్రురతర్కితః |
నిహన్యాదంతరం లభ్యా ఉలూకో వాయసానివ || 6.17.19 ||

మంత్రే వ్యూహే నయే చారే యుక్తో భవితుమర్హసి |
వానరాణాం చ భద్రం తే పరేషాం చ పరంతప || 6.17.20 ||

అంతర్ధానగతా హ్యేతే రాక్షసాః కామరూపిణః |
శూరాశ్చ నికృతిజ్ఞాశ్చ తేషాం జాతు న విశ్వసేత్ || 6.17.21 ||

ప్రణిధీ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య భవేదయం |
అనుప్రవిశ్య సోఽస్మాసు భేదం కుర్యాన్న సంశయః || 6.17.22 ||

అథ వా స్వయమేవైష చ్ఛిద్రమాసాద్య బుద్ధిమాన్ |
అనుప్రవిశ్య విశ్వస్తి కదాచిత్ ప్రహరేదపి || 6.17.23 ||

మిత్రాటవిబలం చైవ మౌలభృత్యబలం తథా |
సర్వమేతద్ బలం గ్రాహ్యం వర్జయిత్వా ద్విషద్బలం || 6.17.24 ||

ప్రకృత్యా రాక్షసో హ్యేష భ్రాతామిత్రస్య వై ప్రభో |
ఆగతశ్చ రిపుః సాక్షాత్ కథమస్మింశ్చ విశ్వసేత్ || 6.17.25 ||

రావణస్యానుజో భ్రాతా విభీషణ ఇతి శ్రుతః |
చతుర్భిః సహ రక్షోభిర్భవంతం శరణం గతః || 6.17.26 ||

రావణేన ప్రణీతం హి తమవేహి విభీషణం |
తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే క్షమం క్షమవతాం వర || 6.17.27 ||

రాక్షసో జిహ్మయా బుద్ధ్యా సందిష్టోఽయమిహాగతః |
ప్రహర్తుం మాయయా ఛన్నో విశ్వస్తి త్వయి చానఘ || 6.17.28 ||

వధ్యతామేష తీవ్రేణ దండేన సచివైః సహ |
రావణస్య నృశంసస్య భ్రాతా హ్యేష విభీషణః || 6.17.29 ||

ఏవముక్త్వా తు తం రామం సంరభ్ధో వాహినీపతిః |
వాక్యజ్ఞో వాక్యకుశలం తతో మౌనముపాగమత్ || 6.17.30 ||

సుగ్రీవస్య తు తద్ వాక్యం శ్రుత్వా రామో మహాబలః |
సమీపస్థానువాచేదం హనుమత్పుముఖాన్ కపీన్ || 6.17.31 ||

యదుక్తం కపిరాజేన రావణావరజం ప్రతి |
వాక్యం హేతుమదత్యర్థం భవద్భిరపి చ శ్రుతం || 6.17.32 ||

సుహృదామర్థకృచ్ఛేషు యుక్తం బుద్ధిమతా సదా |
సమర్థేనోపసందేష్టుం శాశ్వతీం భూతిమిచ్ఛతా || 6.17.33 ||

ఇత్యేవం పరిపుష్టాస్తే స్వం స్వం మతమతంద్రితాః |
సోపచారం తదా రామమూచుః ప్రియచిక్రీర్షవః || 6.17.34 ||

అజ్ఞాతం నాస్తి తే కించిత్ త్రిషు లోకేషు రాఘవ |
ఆత్మానం పూజయన్ రామ పృచ్ఛస్యస్మాన్ సుహృత్తయా || 6.17.35 ||

త్వం హి సత్యవ్రతః శూరో ధార్మికో దృఢవిక్రమః |
పరీక్ష్యకారీ స్మృతిమాన్ నిస్పృష్టాత్మా సుహృత్సు చ || 6.17.36 ||

తస్మాదేకైకశస్త్రావద్ బ్రువంతు సచివాస్తవ |
హేతుతో మతిసంపన్నాః సమర్థాశ్చ పునః పునః || 6.17.37 ||

ఇత్యుక్తే రాఘవాయాథ మతిమానంగదోఽగ్రతః |
విభీషణపరీక్షార్థమువాచ వచనం హరిః || 6.17.38 ||

శత్రోః సకాశాత్ సంప్రాప్తః సర్వథా తర్క్య ఏవ హి |
విశ్వాసనీయః సహసా న కర్తవ్యో విభీషణః || 6.17.39 ||

భాదయిత్వాఽఽత్యభావం హి చరంతి శరబుద్ధయః |
ప్రహరంతి చ రంధ్రేషు సోఽనర్థః సుమహాన్ భవేత్ || 6.17.40 ||

అర్థానర్థౌ వినిశ్చిత్య వ్యవసాయం భజేత హ |
గుణతః సంగ్రహం కుర్యాద్ దోషతస్తు విసర్జయేత్ || 6.17.41 ||

యది దోషో మహంస్తస్మిన్స్త్యజ్యతామవిశంకితం |
గుణాన్ వాపి బహూన్ జ్ఞాత్వా సంగ్రహః క్రియతాం నృప || 6.17.42 ||

శరభస్త్యథ నిశ్చిత్య సార్థం వచనమబ్రవీత్ |
క్షిప్రమస్మిన్ నరవ్యాఘ్ర చారః ప్రతివిధీయతాం || 6.17.43 ||

ప్రణిధాయ హి చారేణ యథావత్ సూక్ష్మబుద్ధినా |
పరీక్ష్య చ తతః కార్యో యథాన్యాయం పరిగ్రహః || 6.17.44 ||

జాంబవాంస్త్యథ సంప్రేక్ష్య శాస్త్రబుద్ధ్యా విచక్షణః |
వాక్యం విజ్ఞాపయామాస గుణవద్ దోషవర్జితం || 6.17.45 ||

బద్ధవైరాచ్చ పాపాచ్చ రాక్షసేంద్రాద్ విభీషణః |
అదేశకాలే సంప్రాప్తః సర్వథా శంక్యతామయం || 6.17.46 ||

తతో మైందస్తు సంప్రేక్ష్య నయాపనయకోవిదః |
వాక్యం వచనసంపన్నో బభాషే హేతుమత్తరం || 6.17.47 ||

అనుజో నామ తస్యైష రావణస్య విభీషణః |
పృచ్ఛ్యతాం మధురేణాయం శనైర్నరపతీశ్వర || 6.17.48 ||

భావమస్య తు విజ్ఞాయ తత్త్వతస్తం కరిష్యసి |
యది దుష్టో న దుష్టో వా బుద్ధిపూర్వం నరర్షభ || 6.17.49 ||

అథ సంస్కారసంపన్నో హనూమాన్ సచివోత్తమః |
ఉవాచ వచనం శ్లక్షమర్థవన్మధురం లఘు || 6.17.50 ||

న భవంతం మతిశ్రేష్ఠం సమర్థం వదతాం వరం |
అతిశాయయితుం శక్తో బృహస్పతిరపి బ్రువన్ || 6.17.51 ||

న వాదాన్నాపి సంఘర్షాన్నాధిక్యాన్న చ కామతః |
వక్ష్యామి వచనం రాజన్ యథార్థం రామ గౌరవాత్ || 6.17.52 ||

అర్థానర్థనిమిత్తం హి యదుక్తం సచివైస్తవ |
తత్ర దోషం ప్రపశ్యామి క్రియా నహ్యుపపద్యతే || 6.17.53 ||

ఋతే నియోగాత్ సామర్థ్యమవబోధ్యం న శక్యతే |
సహసా వినియోగోఽపి దోషవాన్ ప్రతిభాతి మే || 6.17.54 ||

చారప్రణిహితం యుక్తం యదుక్తం సచివైస్తవ |
అర్థస్యాసంభవాత్ తత్ర కారణం నోపపద్యతే || 6.17.55 ||

అదేశకాలే సంప్రాప్త ఇత్యయం యద్ విభీషణః |
వివక్షా తత్ర మేఽస్త్రియం తాం నిబోధ యథామతి || 6.17.56 ||

ఏష దేశశ్చ కాలశ్చ భవతీహ యథా తథా |
పురుషాత్ పురుషం ప్రాప్య తథా దోషగుణావపి || 6.17.57 ||

దౌరాత్మ్యం రావణే దృష్ట్వా విక్రమం చ తథా త్వయి |
యుక్తమాగమనం హ్యత్ర సదృశం తస్య బుద్ధితః || 6.17.58 ||

అజ్ఞాతరూపైః పురుషైః స రాజన్ పృచ్ఛ్యతామితి |
యదుక్తమత్ర మే ప్రేక్షా కాచిదస్తి సమీక్షితా || 6.17.59 ||

పృచ్ఛ్యమానో విశంకేత సహసా బుద్ధిమాన్ వచః |
తత్ర మిత్రం ప్రదుష్యేత మిథ్యా పృష్టం సుఖాగతం || 6.17.60 ||

అశక్యం సహసా రాజన్ భావో బోధ్యం పరస్య వై |
అంతరేణ స్వరైర్భిన్నైర్నైపుణ్యం పశ్యతాం భృశం || 6.17.61 ||

న త్వస్య బ్రువతో జాతు లక్ష్యతే దుష్టభావతా |
ప్రసన్నం వదనం చాపి తస్మాన్నే నాస్తి సంశయః || 6.17.62 ||

అశంకితమతిః స్వస్థో న శరః పరిసర్పతి |
న చాస్య దుష్టవాగస్తి తస్మాన్మే నాస్తి సంశయః || 6.17.63 ||

ఆకారశ్చాద్యమానోఽపి న శక్యో వినిగూహితుం |
బలాద్ధి వివృణోత్యేవ భావమంతర్గతం నృణాం || 6.17.64 ||

దేశకాలోపపన్నం చ కార్యం కార్యవిదాం వర |
సఫలం కురుతే క్షిప్రం ప్రయోగేణాభిసంహితం || 6.17.65 ||

ఉద్యోగం తవ సంప్రేక్ష్య మిథ్యావృత్తం చ రావణం |
వాలినం చ హతం శ్రుత్వా సుగ్రీవం చాభిషేచితం || 6.17.66 ||

రాజ్యం ప్రార్థయమానస్తు బుద్ధిపూర్వమిహాగతః |
ఏతావత్ తు పురస్కృత్య యుజ్యతే తస్య సంగ్రహః || 6.17.67 ||

యథాశక్తి మయోక్తం తు రాక్షసస్వార్జవం ప్రతి |
ప్రమాణం త్వం హి శేషస్య శ్రుత్వా బుద్ధిమతాం వర || 6.17.68 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే సప్తదశః సర్గః ||